

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดดาราศาสตร์
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัย : พระมหาขยงค์ ธีรธมฺโม (พลมณี)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร, ดร. ป.ธ.๗, พธ.บ., ศศ.ม., พธ.ด.

: ผศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร ป.ธ.๙, พ.ม., พธ.บ., พธ.ม., Ph.D.

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๘ มี.ค. ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดดาราศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดดาราศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดดาราศาสตร์ในสังคมไทย ๓) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้ดาราศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมปัจจุบัน

จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดดาราศาสตร์ในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่บนพื้นฐานพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา พรรณนาถึงดวงดาว ๔ ชนิด คือ ๑) ดาวนพเคราะห์ มีดาวศุกร์เป็นต้น ๒) ดาวนักษัตร ๒๗ กลุ่ม มีดาวโรहिณีเป็นต้น ๓) ดาวพิเศษ ได้แก่ เทหวัตถุบนท้องฟ้า คืออุกกาบาตและดาวหาง ๔) ดาวจักรราศี ๑๒ ราศี มีราศีเมษเป็นต้น

ผลวิจัยด้านแนวคิดดาราศาสตร์ในสังคมไทย มีพัฒนาการกระบวนทัศน์ดาราศาสตร์ ๔ ช่วง โดยแบ่งตามสมัยการปกครองในสังคมไทย ๑) กระบวนทัศน์ที่มีพระพุทธศาสนาเป็นกระแสหลัก ปรากฏในสมัยสุโขทัย ๒) กระบวนทัศน์ผสมผสานระหว่างพุทธกับฮินดูเป็นกระแสหลัก ปรากฏในสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ๓) กระบวนทัศน์เริ่มวิทยาศาสตร์เป็นกระแสหลัก เริ่มในสมัยรัชกาลที่ ๔ ๔) กระบวนทัศน์มีวิทยาศาสตร์เป็นกระแสหลัก ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ ๙

ด้านรูปแบบการประยุกต์ใช้ดาราศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมปัจจุบันมี ๔ ด้าน คือ ๑) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านกาย คือใช้แสงจากดาวฤกษ์มาเชื่อโรคเป็นต้น ๒) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คือการนำแสงจากดาวฤกษ์และแสงสะท้อนจากดาวเคราะห์มาเป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติธรรม ๓) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม คือการใช้ดาวฤกษ์มาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมและการจัดระเบียบสังคม มีการกำหนดเทศกาลตามฤดูกาลเป็นต้น ๔) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านทัศนคติ คือการสร้างความเข้าใจในเรื่องดวงดาวที่สัมพันธ์กับมนุษย์ เพื่อให้เกิดสติปัญญารู้เท่าทัน

Dissertation Title : An Analytical Study of the Application Patterns of
Astronomical Concept for the Development of Life Quality
in Buddhist Doctrine

Researcher : Phramahā Yongyut Dhīradhammo (Polman)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Dr. Phramaha Somboon Vuddhikaro

Pali VII, B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof. Dr. Samithipol Netnimit

Pali IX, B.A., M.A., Ph.D.

Date of Graduation : 28th March, 2014

Abstract

This dissertation is of 3 objectives, namely:- (1) to study the concept of “astronomy” in Buddhism; (2) to study the concept of astronomy in Thai societies; and (3) to analyze the patterns of the application of the concept of astronomy in Buddhism to develop the quality of life in the present societies.

This research is a qualitative one with the documentations, the description and the analysis based on the (Tipiṭaka), the commentaries, the sub-commentaries and the related research including the interview with the experts concerned.

The results of study are as follows: the concept of astronomy in Buddhism based on the the Pali Canon (Tipiṭaka), the commentaries and the sub-commentaries is of the following 4 categories: 1) the planets such as Venus, 2) the stars i.e. 27 constellations., Rohini etc. 3) the extra stars or planets viz. the related objects in the sky viz. the meteorite and the comet. 4) the extra stars is the Zodiacs such as aries.

The concept of astronomy in Thai societies is of the development of 4 paradigmatic ages:- 1) the paradigm of astronomy with Buddhism as a mainstream i.e. Sukhothai period, 2) the paradigm of astronomy with the mixture of Buddhism and Brāhmanism as mainstream i.e. Ayutthaya to early Rattanakosin Period, 3) the paradigm of astronomy with the commencement of Western modern science as a mainstream i.e.

from the reign of King Rama 4, 4) paradigm of astronomy with Western modern science as mainstream i.e. from the reign of the present King Rama 9. This categorization is based on the age of Thai governance.

The application patterns for the development of life quality in the present society are divided into 4 aspect: 1) physical development i.e. the use of star light for particular purpose such as killing virus or parasite, 2) mental development i.e. the use of stars and reflection of planet as instrument object for meditation practice, 3) social development i.e. the use of stars for the exposition of social phenomena and social organisation such as festive days of the season, and 4) attitude development i.e. the use of star for the purpose of human relationship and wisdom awakening.